

Om kvantificering af finanspolitikens virkninger

Jørgen Lotz

Budgetdepartementet

SUMMARY. Methods of presenting fiscal policy effects to the public are discussed. Though separation of discretionary changes from automatic changes is needed for forecasting, such a distinction removes presentation of fiscal policy effects from the budgetary data; hence the fiscal leverage measure seems to be preferable for presentational purposes. Another reason for using fiscal leverage is that it includes the automatic revenue effects exerting a fiscal drag on the economy. Commenting on a recent Danish attempt to quantify fiscal policy effects it is demonstrated that the failure to take automatic effects into account has led to an unfair evaluation of fiscal policy. Finally some questions as to this model's »tax push« effect and treatment of money illusion are raised.

---

1. Den økonomiske politik burde udformes med deltagelse af alle interesser i samfundet. Den bør derfor formuleres på grundlag af en oplyst diskussion i folketing, i pressen og blandt interesseorganisationer. Den bør kunne harmoniseres med den økonomiske politik i andre lande. Alt dette forudsætter, at der skabes en rimelig forståelse for, hvilke instrumenter, der kan anvendes i den økonomiske politik, og hvilke virkninger de forskellige instrumenter har.

Drøftelsen af, hvordan de traditionelle finanspolitiske instrumenter bedst kan analyseres går langt tilbage, men kan siges at være afsluttet med Bent Hansens (1969) arbejde for OECD, som kan opfattes som en fornem gravsten over en isoleret analyse af finanspolitik opfattet som et sæt af instrumenter med éntydigt bestemte virkninger. Nutidig økonomisk analyse opererer med integrerede finans- og pengepolitiske modeller, med indkomst- og arbejdsmarkeds-politik, med nye problemstillinger vedrørende inflationsteori og ofte med modeller med en sådan komplikationsgrad, at dens resultater ikke umiddelbart lader sig beskrive verbalt.

Artiklen bygger på en gæsteforelesning i Banca d'Italia d. 18. juni 1973 suppleret med nogle bemærkninger om den af Det økonomiske råd i 1973 udviklede model, jf. Det økonomiske råd (1973).

Manuskriptet indsendt i august 1973, å jourført i juli 1974. Red.

Om kvantificering af finanspolitikens virkninger

Jørgen Lotz

Budgetdepartementet

SUMMARY. Methods of presenting fiscal policy effects to the public are discussed. Though separation of discretionary changes from automatic changes is needed for forecasting, such a distinction removes presentation of fiscal policy effects from the budgetary data; hence the fiscal leverage measure seems to be preferable for presentational purposes. Another reason for using fiscal leverage is that it includes the automatic revenue effects exerting a fiscal drag on the economy. Commenting on a recent Danish attempt to quantify fiscal policy effects it is demonstrated that the failure to take automatic effects into account has led to an unfair evaluation of fiscal policy. Finally some questions as to this model's »tax push« effect and treatment of money illusion are raised.

---

1. Den økonomiske politik burde udformes med deltagelse af alle interesser i samfundet. Den bør derfor formuleres på grundlag af en oplyst diskussion i folketing, i pressen og blandt interesseorganisationer. Den bør kunne harmoniseres med den økonomiske politik i andre lande. Alt dette forudsætter, at der skabes en rimelig forståelse for, hvilke instrumenter, der kan anvendes i den økonomiske politik, og hvilke virkninger de forskellige instrumenter har.

Drøftelsen af, hvordan de traditionelle finanspolitiske instrumenter bedst kan analyseres går langt tilbage, men kan siges at være afsluttet med Bent Hansens (1969) arbejde for OECD, som kan opfattes som en fornem gravsten over en isoleret analyse af finanspolitik opfattet som et sæt af instrumenter med éntydigt bestemte virkninger. Nutidig økonomisk analyse opererer med integrerede finans- og pengepolitiske modeller, med indkomst- og arbejdsmarkeds-politik, med nye problemstillinger vedrørende inflationsteori og ofte med modeller med en sådan komplikationsgrad, at dens resultater ikke umiddelbart lader sig beskrive verbalt.

Artiklen bygger på en gæsteforelesning i Banca d'Italia d. 18. juni 1973 suppleret med nogle bemærkninger om den af Det økonomiske råd i 1973 udviklede model, jf. Det økonomiske råd (1973).

Manuskriptet indsendt i august 1973, å jourført i juli 1974. Red.

Formålet med denne artikel er primært at diskutere hvordan den traditionelle finanspolitiske analyse kan bringes til anvendelse, idet det kan hævdes, at officiel finanspolitisk analyse ikke endnu i noget land kan tilfredsstille de krav, der kan opstilles på grundlag af den teoretiske nytænkning der fandt sted i 1930'erne. Det skyldes ikke alene uvidenhed, at den officielle finanspolitiske analyse ligger på et så lavt ambitionsniveau. Grunden er snarere, at en finanspolitisk analytisk fremstilling af de offentlige budgetter som det vil fremgå ofte bygge på talopstillinger, som er vidt forskellige fra de budgetopstillinger, der må anvendes ved udformningen og behandlingen af budgetterne.

I det følgende skal fremstilles hovedtyperne af de analytiske budgetopstillinger, der kan anvendes til vurderingen af de finanspolitiske virkninger. Herunder skal der knyttes nogle bemærkninger til de beregninger af »finanseffekten«, som er foretaget af Det økonomiske råd, især skal der fremsættes nogle kritiske bemærkninger om modellens økonomisk-politiske fortolkning, og om modellens skattevariable.

2. Den traditionelle finanspolitiske analyse bygger - stærkt forenklet - på følgende modeltype:

$$Y = D + A + G - M \quad (1)$$

hvor Y er *BFI*.

D er afledt efterspørgsel efter indenlandske ressourcer, først og fremmest forbrug, eventuelt investering og eventuelt eksport (negativ). D antages at være afledt af disponibel indkomst:

$$D = d(Y - T) \quad (2)$$

hvor T er skatter minus overførselsudgifter.

A er autonom efterspørgsel efter indenlandske ressourcer og inkluderer eventuelle investeringer, forbrug (som følge af ændrede forbrugsvaner) og den eksport som anses for autonomt bestemt. A inkluderer også »lagged« virkninger, idet modellen er statisk.

G er den indenlandske komponent af offentlige køb.

Skatterne er

$$T = T^0 + tY \quad (3)$$

og importen er

$$M = M^0 + mD \quad (4)$$

hvor M^0 er importkomponenten af de autonome efterspørgselsændringer inklusive offentlige køb af varer og tjenesteydelser.

Modellen reduceres til den kendte:

$$Y = \underbrace{\frac{1}{1 - d(1 - m)(1 - t)}}_{\text{multiplikator}} \underbrace{[A + G - M^0 - T^0 d(1 - m)]}_{\text{vejet autonom impuls}} \quad (5)$$

Parametrene til en praktisk anvendelse af denne simple model kan ofte tages fra økonometriske modeller eller fra partielle empiriske undersøgelser. Større modeller, som inkluderer lags og ikke-lineære sammenhænge, tillader ikke en simpel opdeling i »impuls« og »multiplikatorvirkning«, i stedet kan fx. »ét-års virkningen« af en ændring i de autonome impulser beregnes.

Der findes dog ikke økonometriske modeller, som uden »håndarbejde« kan håndtere de mange komplicerede instrumenter, som den moderne stat råder over, og det vil derfor ikke være muligt at lide alene på færdige modeller. Der må indgå en grundig kvantitativ analyse af finanspolitikken for at omsætte instrumenterne til variable (nemlig G , T^0 og evt. t) i modellerne. Det fornemste eksempel på en sådan kombination af metoder findes i de kvartalsvise oversigter publiceret af det britiske National Institute of Economic Research.

3. Grunden til, at det er nødvendigt at sondre mellem autonome variable, eller »impuls«, og afledte virkninger er, at korttidsprognoser for den økonomiske udvikling ikke kan gennemføres uden denne sondring. De afledte virkninger afhænger af skønnet over de autonome virkninger. Ligning (5) er med andre ord en model for korttidsprognoser. Der må ved udarbejdelsen af prognoser ske

FABEL I. *Eksempel på beregning af budgettets finanspolitiske virkninger (i pengeenheder)*

	Uvejede ændringer			Vejet impuls			D.i.m. metoden		
	år 1	auto- nome	af- ledte	år 2	vægte	impuls	ændr. fra år 1 til år 2	vejet virk- ning	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6) = (2) (5)	(7)	(8) = (4) - (1)	(9) = (8) (7)
Skatter	1000	+100	+120	1220	-0,80	-80	-0,85	220	-187
Udgifter	1200	+170		1370	1,00	+170	1,00	170	170
Underskud	200		-50	150	.	+90	.	-50	-17

en opsplitning af budgetposterne i autonome og afledte. Dette er illustreret i tabel 1.

Skattestigningen på 220 (kolonne (2) + (3)) er kun for 100's vedkommende resultat af ændring i skattesatser, men de 170 stigning i udgifter antages alle at være autonome. Med arbitrært valgte »vægte« (kolonne (5)) fås en impuls (kolonne (6)) på +90 som, hvis den ganges med multiplikatoren fra ligning (5), giver den samlede virkning af de autonome budgetændringer.

Det kan argumenteres, at denne model ikke er velegnet som grundlag for en diskussion af de offentlige budgetters finanspolitiske virkninger. For det første er det vanskeligt at forklare offentligheden, at en reduktion af underskuddet på 50 (fra 200 i år 1 til 150 i år 2) vises som en ekspansiv impuls på 90. Som økonomer ved vi, at de afledte skattestigninger på 120 til dels er et resultat af stigning i private investeringer og eksport, og at budget-impulsen må være positiv for at overkomme dette »drag« for økonomien, men dette er en meget kompliceret tankegang for andre end fagøkonomer.

Det økonomiske råd (1973) opererer med et sådant impulsmål kaldet »finanseffekten«, og dets fortolkning af resultatet illustrerer tydeligt problemet. Som kommentar til den for alle år positive budget-impuls fremhæves det, at »finanspolitikken har . . . . stimuleret den indenlandske efterspørgsel i praktisk taget alle de år, der er omfattet af undersøgelsen«. Omend korrekt med udgangspunkt i modellen, må det normative i dette udsagn være vildledende i en finanspolitisk sammenhæng. Det er en selvfølge, at når analysen begrænses til de autonome ændringer, må den i langt de fleste tilfælde ventes at vise et positivt bidrag fra de offentlige budgetter til den samlede efterspørgsel, fordi finanspolitikken jo må neutralisere de afledte, kontraktive virkninger som følger af væksten i økonomien og dermed i skattegrundlaget. Det har næppe megen relevans at karakterisere en finanspolitik som ekspansiv, hvis positive impuls alene neutraliserer dette »drag«.

En løsning på dette problem ville det være at indføre *fiscal drag* i modellen, dette skal diskuteres nærmere sidst i artiklen. Allerede her skal der dog peges på det arbitrære i, kun at inkludere de autonome ændringer i analysen. Som påpeget af Samuelson (1951) er også de afledte virkninger resultatet af diskretionære ændringer - ganske vist foretaget i tidligere perioder - og sondringen er derfor kun et pragmatisk valg mellem to diskretionære handlinger. (Tankegangen kan føres videre, idet det kan argumenteres, at hvis de offentlige udgifter er vokset for kraftigt sidste år, må det selv med uændret niveau i en given situation kunne være rigtigt at sige, at sidste års udgiftsstigning fortsat virker for ekspansivt).

Endvidere opstår der, for den der alene har sat sig som formål at analysere et givet budget (men som ikke er interesseret i at korrigere de prognoser, der ligger bag), en række unødvendige problemer m. h. t. opdelingen i henholdsvis autonome og afledte virkninger.

4. Er man blot interesseret i at analysere virkningen af et foreliggende budgetforslag, kan man anvende den metode, som professor Musgrave (1964) har fremsat om at måle *fiscal leverage*, og som kort kan beskrives som følger:

Når der foreligger et budget eller regnskab er de økonomiske prognoser gjort og anvendt. Skatteprovenuet T er kendt, og der er ikke længere brug for ligning (3). Den kan erstattes med

$$T = T^* \quad (3)^*$$

hvor T^* er det provenutal der er opført i budgettet, hvorefter ligningen (5) bliver

$$Y = \underbrace{\frac{1}{1-d(1-m)}}_{\text{multiplikator (d.i.m.)}} \underbrace{(A + G - T^* d(1-m) - M^0)}_{\text{vejet impuls}} \quad (5)^*$$

som afviger fra ligning (5) ved at den marginale skattesats $t = 0$ overalt. Multiplikatoren kaldes den disponible indkomst multiplikator (d. i. m.). Denne metode er illustreret i de tre sidste søjler i tabellen. Vægtene i kolonne (7) er modificeret arbitrært til illustration af, at også disse ændres når $t = 0$. Vi får nu et fald i budgetunderskuddet såvel i det vejede budget (kolonne (9)) som i det uvejede budget (kolonne (8)). Faldet i det vejede underskud er dog mindre end i det uvejede underskud (17 mod 50). Dette opvejes af at d.i.m. er større end den »ægte« multiplikator, og derved fås der en større ekspansiv virkning fra budget, private investeringer og eksport.

D.i.m.-beregningen har den fordel, at vægtene knyttes direkte til de beløb, der kan læses af budgettet. Det farlige ved at bruge denne metode er, at den ikke tillader ændringer i budgettets enkelte poster. Forøges f.eks. udgifterne, må skatteprovenuet også forhøjes med den afledte provenuvirkning.

Der kan opstå problemer hvis $d(1-m) > 1$, idet d.i.m. da ikke er defineret, der vil i så fald ikke kunne konstrueres en multiplikator som kan anvendes på faldet i det vejede budgetunderskud. Endvidere må det erindres, at d.i.m. er en hypotetisk størrelse som ikke kan bruges i en analyse af budgeteffektens tidsforløb¹.

1. Jeg mener følgelig, at Musgrave's (1964) analyse af tidsforløbet af virkningerne af fiscal leverage er forkert, han får en urealistisk lang tidsprofil ved at bruge d.i.m.

5. Som en konklusion kan det altså siges, at der er to formål med kvantificering af de finanspolitiske virkninger. Som led i korttidsprognoser må der altid foretages en - ofte kompliceret - sontring mellem autonome og afledte budgetændringer. Skal man meddele sig til offentligheden synes fiscal leverage målet at være simple, det er knyttet direkte til de kendte budgettal og kræver mindre komplicerede beregninger.

6. Når beregningerne over fiscal leverage eller vejet impuls foreligger for nogle år, kommer det næste problem, som er at vurdere om finanspolitikken har været god eller ikke. Det simpleste mål er at se om beskæftigelse, priser og betalingsbalance var tilfredsstillende, og hvis det ikke er tilfældet at slutte, at finanspolitikken ikke har været god. Det økonomiske råd (1973) synes at lægge vægt på en sådan analyse, jf. rapportens tabel IV, 6. Imod en vurdering af denne type kan det indvendes, at den blander virkningerne af fejlslagne prognoser og forkert politik sammen, og det kan hævdes at finanspolitikken bør vurderes på baggrund af de prognoser den er baseret på. Fiscal leverage eller vejet impuls må sammenholdes med den vejede sum af de forventede udsving i de andre autonome størrelser, og bør give stimulus til en økonomisk vækst svarende til fuld kapacitetsudnyttelse eller et givet mål for betalingsbalancen.

Skøn over kapacitetsvæksten er meget vanskelige at opstille, bl.a. fordi den bør foretages i løbende priser, som netop skal være udtryk for den laveste inflationstakt, man rimeligt kan håbe på, og det er derfor næsten ugørligt at vurdere finanspolitikken på nogen særlig præcis måde.

I samme retning peger det, der indledningsvis blev fremhævet, at finanspolitikken ikke kan anskues isoleret. Alle finanspolitiske indgreb - inklusive de afledte - påvirker likviditeten, og kasseoverskuddet indgår som en endogen variabel i pengepolitikken. Ved fx. at indføre renten i en investeringsfunktion og en realkasse-virkning i forbrugsfunktionen vil det være muligt formelt at tage dette i betragtning, men empiriske resultater er nok endnu for usikre til at danne grundlag for passende parametre.

7. Nylige finanspolitiske erfaringer har skabt tvivl om skattepolitiske instrumenters effektivitet, dels fordi højere skatter på kort sigt synes at blive finansieret ud af mindsket privat opspar (hvilket kan forklares ud fra *permanent-income* forbrugsteori) og dels fordi der er ved at opstå en fornemmelse af, at højere skatter overvælttes på pengeindkomster og priser (hvilket næppe kan forklares ud fra eksisterende økonomisk teori). Det er på denne baggrund interes-

sant at se den analyse, Det økonomiske råd har præsenteret for de skattepolitiske instrumenter.

Modellen giver som resultat en væsentlig mindre virkning af en forhøjelse af indkomstskat end af moms (ét-års virknings-koefficient for BFI på henholdsvis ca. —0,5 og ca. —0,7), og begge koefficienter er væsentligt lavere end hvad der sædvanligvis findes i økonometriske modeller.

8. Traditionel teori siger, at vareskatter er mere konjunkturrefektive end indkomstskatter, fordi vareskatter hviler på forbruget, mens indkomstskat pålægges både opsparing og renter, hvilket giver en substitutionsvirkning ved en udskiftning af indkomstskatter for vareskatter, således at opsparingen forøges. Dernæst hviler vareskatter tungest på dem, der sparer mindst, således at der selv uden substitution opnås en kraftigere forbrugsbegrænsende virkning af vareskatter. Endeligt kan den sidste virkning forstærkes hvis der findes pengeillusion. Af disse virkninger indgår vist kun pengeillusion i rådets model. Pengeillusionen er søgt inddraget ved at forbrugsfunktionen lader de disponible indkomster i *faktorpriser* bestemme forbruget i *markedspriser*. Problemet med at indføre en pengeillusion på denne måde er, at den indføres som en permanent virkning, hvilket er klart urealistisk. Senere udgaver af modellen må finde frem til en formulering, der viser pengeillusion som en temporær forskydning af forbrugsfunktionen med ikke meget over ét års varighed.

9. Yderligere forklares modellens forskel mellem virkningen af indkomst- og vareskatter ved en »negativ skatteillusion« for direkte skatter, idet forbrugsfunktionen (stærkt forenklet) for privat forbrug i markedspriser (C) er

$$C = \left[c_{-1} + f \left(\Delta Y_p, \Delta \frac{Td}{Y_p} \right) \right] \cdot (Y_p - Td) \quad (6)$$

hvor c_{-1} er den gennemsnitlige forbrugskvote sidste år og $f \left(\Delta Y_p, \Delta \frac{Td}{Y_p} \right)$ er årets ændring i den gennemsnitlige forbrugskvote, Y_p er private indkomster i faktorpriser og Td er personlige indkomstskatter. Når denne funktion estimeres, viser det sig, at jo større stigningstakten i skattetrykket vedr. de direkte skatter $\Delta \left(\frac{Td}{Y_p} \right)$ er, jo mere vil forbrugskvoten stige for et givet år.

Det er ikke klart, hvilken teori der ligger bag denne formulering af modellen. Den indeholder dels en simpel funktion, som forklarer forbrug ved hjælp af niveau og, som noget nyt, stigningstakt i disponibel indkomst. Der skulle

heri ligge, at forbrugernes reaktioner indrettes efter forventningerne om stigningstakten i indkomsterne såvel som deres niveau, hvilket kan forklares med en henvisning til en slags permanent income teori. Men hertil føjes nu en teori om, at stigningstakten i disponibel indkomst har kraftigere virkning, når den kommer fra ændret indtjening, end den har når den hidrører fra højere personlig indkomstskat, uden at vi får en forklaring på, hvorfor man kunne tænke sig, at en ændring i indkomstskat har en mindre virkning på forbruget end en modsat rettet ændring i indkomsten før skat. Kan der være tale om en »Glistrup-effekt«, en neagtiv trodseffekt imod højere skatter?

Rådets formulering af denne vanskelige sammenhæng synes unødvendigt og mistænkeligt kompliceret. I modellen er ændringer i forbrugskvoten en funktion af ændringer, ikke i skatterne, men i skattetrykket.

Det forekommer nærliggende at spørge, hvorfor ligning (6) ikke er formuleret som

$$C = c_{-1} (a_1 Y_p + a_2 \Delta Y_p - a_3 Td - a_4 \Delta Td) \quad (6)^*$$

som ville afsløre hver enkelt parameters betydning i overensstemmelse med den teori, der synes at ligge bag modellen. Rådets formulering har måske modeltekniske forklaringer men den følger ikke af nogen klart formuleret hypotese. Det må være næste skridt i arbejdet at en nærmere analyse af denne forbrugsfunktion fremlægges med hypoteser, data, tests og vurdering.²

Rådets resultater er dog særdeles interessante og falder vel i tråd med signaler i nutidig tænkning om skatteinstrumenternes konjunkturpolitiske effektivitet, men de kræver nærmere teoretisk underlag. Det er derfor nok for tidligt at lægge for stor vægt på modellens resultat m. h. t. koefficientens størrelse.

10. I USA anvendes et tredje mål for finanspolitikens virkninger, det såkaldte *full employment surplus* (FES)³. Baseret på vor enkle model haves

$$Y = d(Y - T^0 - tY) + A + G - mY. \quad (7)$$

Kun én værdi af Y kan være »målværdi« for finanspolitikken, i USA defineres den som Y_f , hvilket er Y -værdien ved 4 pct. arbejdsløshed. Heraf ses at

$$Y_f = d(Y_f - T^0 - tY_f) + A + G - mY_f. \quad (8)$$

2. Ellen Andersen og Niels Kærgård (1974) har demonstreret hvordan forbrugsfunktionen kunne formuleres på en overskuelig måde. Deres forslag er bedre knyttet til den bagvedliggende teori end det her foreslåede udtryk.

3. FES-metodens vanskeligheder med at håndtere en inflationssituation har ført til, at den nu er forladt af Nixon-administrationen, jvf. *New York Times* d. 14. juli 1974.

Det vejede budgetoverskud bør da være

$$dT_f - G = A - mY_f - (1 - d) Y_f, \quad (9)$$

hvilket betyder, at det vejede budgetoverskud ved fuld beskæftigelse skal være lig forskellen mellem det indenlandske investerings/opsparings gap og udenlandsk lånoptagning. Det må understreges, at så udtænkte metoder til at fastlægge FES ikke anvendes i praksis i USA. Nixons berømte FES-udtalelse fra 1971⁴ siger fx. blot, at udgifterne ikke må overstige det provenu, som skattesystemet ville yde, hvis man havde haft fuld beskæftigelse.

Kræves denne eller en anden potentiel FES-balance opretholdt, betyder det, at enhver forøgelse i offentlige udgifter må ledsages af en ændring i skattesatser, som på fuld beskæftigelsesbasis giver et provenu svarende til udgiftsstigningen. Hvis FES er fastlagt, er der altså indbygget, hvad man med en u-skandinaviske overtone har kaldt en *fiscal disciplin* i systemet. Den fiscale disciplin er det centrale element i den - næsten identiske - hollandske budgetpolitiske målsætningsmetode *structural budget margin*.

En ændring i FES for et givet år tages i USA - men ikke i Holland - som udtryk for en ændring i finanspolitikens virkninger. Dette mål afviger fra Bent Hansens mål for ændringer i finanspolitikken (og dermed fra Det økonomiske råds model) først og fremmest ved ikke at være vejede. Dette er sædvanligvis forstået i USA. Der er imidlertid to andre forskelle mellem de to mål, som ikke altid er vel forstået, de fremgår af figur 1.

Det forudsættes i figuren at skattesatserne ændres for 1973 fra T_{72} til T_{73} hvilket er fremstillet som en ændring i skattefunktionen. »Finanseffekten« er provenuvirkningen heraf a_0 , den beregnes som det ses for den forventede faktiske 1973-indkomst Y_a^{73} .

Da skatterne i 1973 er gjort mere progressive, og skattefunktionens hældning derfor er øget, er provenuvirkningen beregnet for fuld beskæftigelsesindkomst (Y_f^{72}) imidlertid noget større, nemlig $a_0 + a_1$. Det ses, at a_1 er den første forskel mellem FES og finanseffekt.⁵

Hertil kommer, at produktionskapaciteten øges årligt (fra Y_f^{72} til Y_f^{73}), og denne vækst kan omsættes i et højere skatteprovenu, nemlig a_2 . Denne »kapacitetsvækst« i skatteprovenuet kaldes *fiscal drag*⁶ og udgør den anden

4. *Economic Report of the President*, Washington 1971.

5. Se Oakland (1969).

6. Der er analytiske fordele ved at definere *fiscal drag* på kapacitetsvæksten, men den sædvanlige definition er dog at knytte begrebet til den faktiske eller forventede vækst, jf. Schelde Andersen (1973 p. 61).

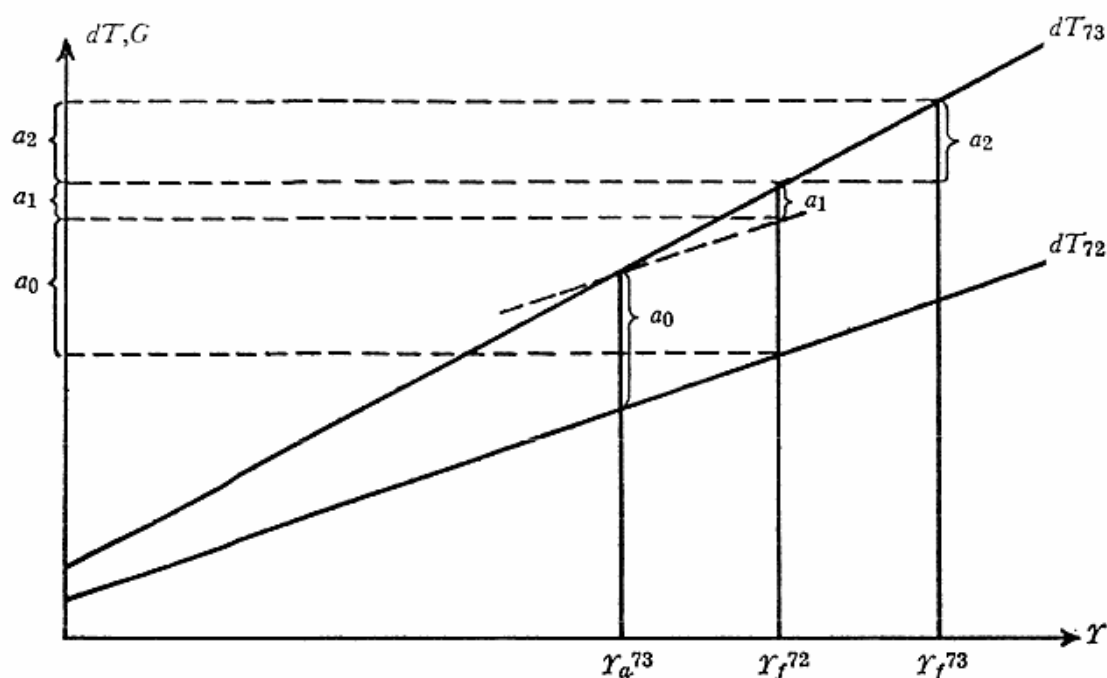

FIG. 1.

forskel mellem de to mål. Det skal bemærkes, at fiscal drag er tænkt beregnet under forudsætning af »acceptabel« prisstigning, en højere end acceptabel prisstigning giver større fiscal drag - og mindre FES ex post - som bør tilskrives dets fulde kontraktive virkning.

Det fremgår af figuren, at FES-målet for finanspolitikens virkninger er lig den traditionelle finanseffekt plus »ændret hældning« plus fiscal drag⁷. Det kan heraf udledes, at FES målet giver en misvisning, som - da de stigende socialsikringsbidrag i de seneste år i USA har gjort det amerikanske skattesystem mindre progressivt - har undervurderet den kontraktive budgeteffekt. Det er dog min opfattelse, at vi fra det amerikanske mål burde lære at lægge større vægt på fiscal drag.

11. Det kan nu nærmere uddybes, hvad der ovenfor blev sagt om Det økonomiske råds terminologi om ekspansiv eller kontraktiv finanseffekt. Fiscal drag er en afledt provenu-virkning, som finanspolitikken skal neutralisere, og det kan diskuteres, om en neutralisering af fiscal drag kan kaldes en ekspansiv finanspolitik.

7. J. Lotz (1971).

Løsningen må være at tage højde for fiscal drag ved beregningen af finanseffekten. Det byder dog på vanskeligheder at sammenholde fiscal drag og finanseffekt. I finanseffekt er nemlig allerede inkluderet en del af den automatiske stigning i skatteprovenuet, idet de diskretionære ændringer er beregnet på det kommende års indkomster.

Som modellen fortolkes i Rådets rapport, bruges den til en kritik af regeringens politik, som ikke kan udledes af modellen. Havde Det økonomiske råd elimineret fiscal drag fra finanseffekten, ville terminologien ekspansiv/kontraktiv have været mindre stødende, men stadigvæk ikke særlig meningsfuld uden en nærmere defineret målsætnings-ramme. Heri ligger dog ikke alene en kritik af Rådet, men først og fremmest en konstatering af, at en »neutral« finanspolitik vanskeligt kan defineres.

Litteratur

- ANDERSEN, ELLEN OG NIELS KÆRGÅRD. 1974. SMEC II — dens egenskaber, udformning og brug. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, 112: 260-90.
- ANDERSEN, PALLE SCHELDE. 1973. Automatic stabilization in static and dynamic models. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 111: 60-85.
- Economic Report of the President*. 1971. Washington.
- HANSEN, BENT. 1969. *Fiscal policy in seven countries*. OECD.
- LOTZ, JØRGEN R. 1971. *Techniques of measuring the effects of fiscal Policy*. Occasional Studies, OECD. (Med bibliografi).
- MUSGRAVE, R. A. 1964. On measuring fiscal performance. *Review of Economics and Statistics*. 46: 213-20.
- New York Times*. July 14, 1974. *The »Full Employment« Budget? Forget it*. P. 2, section 3.
- OAKLAND, W. H. 1969. Budgetary measures of fiscal performance. *Southern Economic Journal*. 35. 697-721.
- SAMUELSON, P. A. 1951. Principles and rules in modern fiscal policy: A neoclassical formulation. *Money, Trade and Economic Growth*. New York.
- Det økonomiske råds formandskab. 1973. *Dansk økonomi, foråret 1973*. København.

Løsningen må være at tage højde for fiscal drag ved beregningen af finanseffekten. Det byder dog på vanskeligheder at sammenholde fiscal drag og finanseffekt. I finanseffekt er nemlig allerede inkluderet en del af den automatiske stigning i skatteprovenuet, idet de diskretionære ændringer er beregnet på det kommende års indkomster.

Som modellen fortolkes i Rådets rapport, bruges den til en kritik af regeringens politik, som ikke kan udledes af modellen. Havde Det økonomiske råd elimineret fiscal drag fra finanseffekten, ville terminologien ekspansiv/kontraktiv have været mindre stødende, men stadigvæk ikke særlig meningsfuld uden en nærmere defineret målsætnings-ramme. Heri ligger dog ikke alene en kritik af Rådet, men først og fremmest en konstatering af, at en »neutral« finanspolitik vanskeligt kan defineres.

Litteratur

- ANDERSEN, ELLEN OG NIELS KÆRGÅRD. 1974. SMEC II — dens egenskaber, udformning og brug. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, 112: 260-90.
- ANDERSEN, PALLE SCHELDE. 1973. Automatic stabilization in static and dynamic models. *Nationaløkonomisk Tidsskrift* 111: 60-85.
- Economic Report of the President*. 1971. Washington.
- HANSEN, BENT. 1969. *Fiscal policy in seven countries*. OECD.
- LOTZ, JØRGEN R. 1971. *Techniques of measuring the effects of fiscal Policy*. Occasional Studies, OECD. (Med bibliografi).
- MUSGRAVE, R. A. 1964. On measuring fiscal performance. *Review of Economics and Statistics*. 46: 213-20.
- New York Times*. July 14, 1974. *The »Full Employment« Budget? Forget it*. P. 2, section 3.
- OAKLAND, W. H. 1969. Budgetary measures of fiscal performance. *Southern Economic Journal*. 35. 697-721.
- SAMUELSON, P. A. 1951. Principles and rules in modern fiscal policy: A neoclassical formulation. *Money, Trade and Economic Growth*. New York.
- Det økonomiske råds formandskab. 1973. *Dansk økonomi, foråret 1973*. København.